

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 6. In quo explicatur, an licitum sit proximum sicut seipsum defendere
cum occisione aggressoris,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

mauit cum Syluestro Excommunicatio 6. num. 6. casu. 9. & Soto in eod. art. 8. ac Petro à Nauar. in sape cit. cap. 3. num. 409. & aliquot sequentibus. Ratio est: quia tunc etiam, iuxta ante habit. sex cap. Olim. 1. De restit. spoliat, durat aggressio, saltem quoad inuasionem rei, etiam si persona non inuadatur. Et confirmatur, quia si id non esset licitum, defensio rerum maxima ex parte esset inutilis, cum quilibet fur possit rapere, & statim fugere.

Quando autem fur iam se aliquo recepit, ubi rem ipsam quiete possidere incipiat, memorati authores dicunt non licere vi ipsam aggredi: quia non videtur violentia tunc inferri rebus alienis, quae iam plene possidentur; sed tantum in retinendis committi iniustitiam, ob iam priuata autoritate occidere non est licitum. Plene autem possideri censentur, postquam fur domum eius pacificus vel ad alia negotia diuertit, prout D. Anton. 3. par. tit. 4. c. 3. §. 2. attingit. Vbi quoque docet, non solum pro rebus suis, posse quemque defensionem suscipere, vim vi repellendo, sicut pro sua persona, sed etiam pro rebus apud se depositis, vel sibi commodatis & pro amicorum propinquorumque rebus, eos scilicet adiuvando. Quod etiam Sylu. habet in verbo Bellum 2. num. 10.

Ad illud autem quod hic quari potest, An ei qui nequit ob reipubl. perturbationem, rem suam aliter recuperare: liceat domum detentoris intrare, & illam auferre, vti etiam adhibita, si impediatur. Responso Leon. Lessij lib. 2. De iustitia & iure, cap. 12. dubit. 11. placet, videri licere, si talis res extet in sua specie v. g. equus, vestis, torquis, &c. quia in eo non est proprie aggressio, sed potius defensio. Sin autem illa non extet, non licere ea ratione in compensationem illius accipere æquivalentem: cuius cum non sis dominus, sed alter cui eripere vis: ipse ius habet resistendi tibi: tuque censoris aggressor, non vero ipse, cum in eo non retineat rem tuam, sed tu rem illius inuadas.

Ceterum hæc censenda sunt non solum ad laicos, sed etiam ad Clericos pertinere; prout docet Petrus à Nauar. in eod. cap. 3. num. 414. & quatuor sequent. Nam per glossam ad principium 1. quest. cause 23. verbo Populandam: Clerici quoque possunt ad defensionem rerum suarum occidere aggressorem. Atque carentes culpa, irregularitatem non incurere ea de causa Couar. ad Clemen. vnicam, De homicidio 3. par. §. vnico expressit.

Id autem quot aliquot Canonistas contra sensisse indicat, non habet sufficiens fundamentum: cum talis defensio nullo iure sit prohibita Clericis: & canones quos illi pro se citant, intelligendi sint de illa defensione in qua quis excedit moderamen inculpate tutelæ, vt idem Couar. bene notat: & illustratur per casum cap. Suscepimus, De homicidio: in quo fratres qui sine occasione se suaque salua habere poterunt latrones occiderunt, damnantur peccati, & irregularitate puniuntur.

Aduerte obiter quantumuis Clericis secundum ins antiquum, ne quidem vitam propriam licuerit defendere cum alterius interfectione, vt patet ex cap. De his 1. dist. 50. iam tamen constare ex memorata Clemen. vnica, De homicidio, Clericis licere interficere ad necessariam vite propriæ defensionem. Quod etiam deduci potest ex cit. cap. Olim 1. De restit. spoliat. Notandū est vero, hoc quod diximus aggressorē occidi posse pro rerum defensione, debere intelligi quando res prudentis arbitrio, circumstantiis attentis, sunt non modici valoris: vt notant Sotus in cit. art. 8. & alij quorū meminit Couar. in eod. §. nu. 6. v. 10. Ratioque patet: quia iniuriam est, pro rebus parui momenti seruandis vitam alicui auferre. Ex eodem Soto autem, Molina in cit. tract. 3. disput. 16. num. 6. modicum valorem determinat trium, quatuor, aut quinque ducatorum.

CAPVT XVI.

In quo explicatur. An licitum sit proximum sicut seipsum defendere, cum occasione aggressoris.

SVM MARI VM.

69 Aliquando licita est occisio ad necessariam defensionem proximi, non modo laico sed etiam Clerico.

Valerij Par. III. Tom. 2.

70 Obligatio est sub mortali ad reuelationem conurationis in proximum, cum necessaria est ad conseruationem vite ipsius.

71 Obligatio est conseruandi vt vitam proximi, sic & illius bona alia.

72 Explicatio difficultatis, An liceat mortem proximi optare.

Sicut vobis, ita & innocenti proximo (qui charitatu vnione nobiscum vnus est) vim illatam, licere vi repellere, argumento est: quod si ipse iustum bellum gerat contra aggressorem, illud exequi proximum iuuando, licitum sit & charitatis officium. Quo argumento vsus Petrus à Nauar. lib. 2. De restit. cap. 3. num. 419. & 420. bene admonet innocentem in hac re censendum esse, cum etiam qui aggressor quidem fuit in principio, sed vult deinceps ab iniuria desistere. Proposita ergo difficultati fauiscit dicendo, si quis proximi vitam, quæ iniuste ei adimitur, aliter defendere nequeat, quam cum aggressoris occisione, posse cum eadem illum defendere. Id quod à Panormitano notatum ad cap. Clerici 1. De vita & honest. Cleric. num. 3. communiter receptum est à Doctoribus, vt Molina monet, De iustitia & iure, tom. 4. tract. 3. disput. 18. num. 1. Atque pro ea facit cap. Dilecto, De sent. excom. in 6. cum in eo dicitur licere cuilibet suo vicino vel proximo pro repellenda iniuria ipsius, suum impetrari auxilium. Faciunt item canones quos habet ibid. glossa ad verbum Vicino. Notat autem Panormit. (citatis Hostiensis & Innocentio) per verbum, *cuilibet*, significari tam Clerico quam laico tale quid licitum esse.

Patitur vero id aliquot exceptiones. Prima est, nisi inuadens sit patet defendentis: à quo sic occidi repugnat naturali obseruantia filiorum erga parentes. Secunda est, nisi constet inuafum velle potius pati mortem quam inuaforem occidi: idque in casu in quo tale quid ei licitum est: vt si in causa fidei offert se martyrio. Extra quem casum, cum non sit vitæ suæ dominus, non potest eam alteri donare: proindeque non potest ceteris adimere ius defendendi ipsum. Tertia est, nisi aggressor sit talis persona, quam inuafus propter bonum commune teneatur non occidere: ne ad defensionem sui quidem. Si enim ille ad id teneatur, à fortiori teneris & tu: quando quidem tibi occidere non aliter licet, quam ob ius quod ille habet ad se defendendum cum aggressoris occisione.

Si quaras, An extra hos casus, non tantum licitum sit etiam obligatio sit sub mortali interficere iniustum inuaforem, quando non possumus aliter à morte eruire inuafum, & ea ratione possumus. Molina, Nauarro & à Victoria citatis, respondet affirmatiue in seq. num. 6. per illud Proverb. 24. Erue eos qui ducuntur ad mortem, & eos qui trahuntur ad interitum liberare non cesses. Quod præceptum tanquam datum de re graui, nimirum de liberatione proximi à morte, certum est obligare sub mortali. Et quia liberatio innocentis inuafis, in pari periculo anteponenda est liberationi inuaforis iniusti (illius enim meliorem, quam huius conditionem esse debere satis de se constat) videtur pariter certum, similem obligationem esse liberandi à morte innocentem, occidendo iniustum aggressorem, quando non possumus aliter illum liberare.

Atque his congruenter statuendum est, cum peccare mortaliter: qui non reuelat proximo homicidium in ipsius persona committendum, quando non potest ipsum alio modo liberare. Id quod Caietan. in verbo Homicidium, cap. 2. sub finem, notat: & locum habet, etiam si Clericus sit, aut Religiosus ille qui non reuelat, iuxta doctrinam eiusdem Caiet. 2. 2. quest. 33. art. 7. quia talis reuelatio incumbit ex iure nature; cui ius Ecclesiasticum non derogat, cū imponit irregularitatem Clerico, qui morti alicuius causam dederit. Locum etiam videtur habere etiam si quis promiserit se seruaturum secretum: cum tali quoque promissioni ius naturale præualeat. Quamquam si sigillum esset sacramentale, detegendum non esset nequidem ad conseruandam vitam cuiusvis, aut ad reipubl. excidium aut quocumque aliud malum auertendum, ex communi doctrina de eodem sigillo à nobis tradita in lib. 3. cap. 2.

71. Quod autem teneatur quis honorem aliaque bona proximi defendere cum potest, resque exigit; satis signifi-

catum est in cit. cap. Dilecto. §. finali. cum dicitur: Et quidem cum liceat cuilibet vicino vel proximo pro repellenda ipsius iniuria, suum impertiri auxilium. Immo vero si potest & negligit, videatur iniuriam fouere, ac esse particeps eius culpa. Hæc ibi. Attamen ille non tenetur ex tali ope in similia mala incurrere. Nam vt vitam alterius conseruare non tenetur cum propria vitæ periculo verosimili: ita nec honorem aut rem familiarem ipsius cum simili sua iactura: quod pro generali regula habendum esse notat Petrus à Nauar. in citato cap. 3. num. 428.

Aduerte autem obligationem defendendi vitam & bona externa proximi, cum propria vitæ iactura; cessare in iis etiam, qui ex officio tenentur illum defendere; vti qui sunt publica auctoritate prædicti aliorum gubernationem; velut Principes, Prætores, Magistratus, & qui auctoritate ipsorum sunt ad id constituti, vt publici officiales. Tale officium enim non obligat ipsos, vt pro bono priuato, vitam exponant, sed tantum pro bono publico, cuius propriæ ac directe constituuntur custodes.

Aduerte præterea quod satis ratione congruenter docet Molina De iust. & iure, to. 4. tract. 3. disp. 18. nu. 6. pro defensione bonorum proximi: nos non solum non tenentur exponere periculo propriam vitam, aut corpus mutilationi, vel vulneri aliue notabili læsioni: sed nec teneri notabilem nostrorum bonorum pati iacturam, aut magnam molestiam. De cuius siue iacturæ siue molestiæ magnitudine sufficienti ad excusandum à mortali, nõ datur certa regula; sed relinquitur a birio prudentis iudicandū in singulis euentibus. Ad quod iudicium iuuare poterit cõmunis doctrina de elemosyna, quam secuti sumus in præced. lib. 4. à c. 19. Et aduerter interea, quod cum peius sit damnum inferre alicui, quam ne ab alio inferatur, non impedire; minus requiri ad non impediendum damnum proximi, quam ad inferentem excusandū à peccato mortali: bonamq; fidem in rem incerta; posse non parū ad huiusmodi excusationem feruire. Probarim quoq; illud, quod idem Molina habet in præced. nu. 4. obligatū tantummodo ex charitate ad defensionem proximi ab iniuria in bonis externis, nõ teneri id facere cum inuaforis occisione, quæ notabilem molestiam, & horrorem adferat: in tali præsertim casu, in quo pro bonis ordinis longe inferioris, plerumque cum vita corporis admittitur vita animæ, etiam si id malitiæ perentis sit tribuendum.

72. Superest paucis attingenda difficultas, quam tractat Petr. à Nauar. lib. 2. De restit. cap. 3. à num. 206. ad 216. Nam liceat aliquando optare proximi mortem. De qua certum est, id non licere, si nullus sit rationabilis finis, quo quis ad id moueatur; ne si quidem alter nocentissimus sit; quia in eo peccatur contra charitatem per inuidiam vel odium. Licere autem, si talis sit finis ob quem subire mortem, etiam in nocentissimus teneatur, vt Christi gloria, adimpletio voluntatis diuinæ, reipub. salus temporalis, aut salus spiritalis alicuius hominis, cum ad eas res talis mors medium est necessarium. Qua item ratione licitum etiam est optare alicuius mortem, morbum, dedecus, vel aliquam in re familiari iacturam, per quam ad emendationem vitæ inducatur, aut tot, quod solet, facinora impediatur perpetrare, prout ex D. Thoma & Soto habet Nauar. in Enchir. cap. 15. num. 10.

Difficultas est igitur, An id desiderare liceat ob alios fines inferiores, vt ob aliquod nostrum commodum, aut incommodum temporale. Ad quam Petrus ipse à Nauar. ibidem num. 209. & aliquot sequentibus respondet, non esse quidem illicitum gaudere simpliciter de morte alicuius, prout ea contingit diuina voluntate; quia licet suam voluntatem conformare diuinæ: nec item gaudere simpliciter de temporali emolumento ex ea securo: quia talis effectus bonus est. Esse tamen illicitum gaudere de morte ob talem effectum ex ea secutum. Id enim est contra charitatis ordinem, secundum quem tenemur pluris facere vitam proximi quàm bona nostra temporalia. Is vero qui propter hæc mortem alterius desiderat, facit contrarium. Deinde tenemur prædicta bona dare pro vita proximi, cum ipse est in extrema necessitate. Ergo non possumus ob illa, mortem ipsius licite desiderare.

CAPVT VII.

de Duello.

SVM MARIVM.

- 73 Definitio duelli cum explicacione.
74 Duo casus in quibus illicitum est duellum.
75 Nequit licite permitti à Principibus, nisi ad maius malum vitandum vigente necessitate.
76 Pœna pugnantium in duello.
77 Pœne participantium iisdem.
78 Quod constitus particulares, qui sunt in bello, nõ sint duella.
79 Quodque nihil minus vt plurimum sint illiciti.
80 Necessitas non facit duellum licitum.
81 Duelli reprobatio per Concilium Tridentinum.
82 Pontificum aduersus illud edita constitutiones: quarum ea quæ est Clementis octauæ ceteras complectitur & innovat.
83 Pœnæ quæ ratione duelli excommunicationem, aliasque pœnas incurrunt.

ABETVR de hac materia in iure Canonico cap. Monomachiam. 2. quæst. 4. & titulus De Clericis pugnantibus in duello, ac titulus De purgatione vulgari in Decretalibus Gregorij. Agunt de eadem Summularij in verbo Duellū, Caiet. 2. 2. quæst. 95. in fine, Nauar. in Enchir. cap. 11. num. 39. & cap. 15. num. 9. Petrus à Nauar. lib. 2. De restit. cap. 3. à Num. 280. Gregor. à Valent. 2. 2. disp. tert. quæst. 17. puncto 1. Comitulus in lib. 6. responsum Moral. à quæst. 12. ad 19. & Thomas Sanchez in opere Morali lib. 2. cap. 39. Illius autem explicacionem complectemur responione ad aliquot quæstiones.

73. QUÆRITVR ERGO PRIMO, Quid sit duellum. Respondetur esse pugnam duorum, vel plurium institutam ad cædem seu vulnera, idq; ex condicōe, ac certo pugnantium numero constituto, atque tempore locoq; pugna designato. Dicitur primo, pugna, quia digladiationes illæ quæ ioco fiunt, aut exercitij gratia, non sunt duella. Secundo, duorum vel plurium: quia duellum non est tantum inter duos solos; sed, aliquando inter plures; vt quando duo contra duos pugnant, sex contra sex, aut alio numero vtrimque pari. Tertio dicitur, instituta ad cædem seu vulnera: quia cætera exercitia militaria, quæ nõ sunt ad hunc finem instituta, sed ad discendam artem militarem, vel ad virium conseruationem, non censentur proprie duella: nec etiam illicita sunt, nisi vt habent adiuuam periculū mortis, vel vulnerum, non adhibito aduersus illud remedio vt torneamenta illa quæ prohibentur, & in quib. qui moritur, etiam si pœniteat Ecclesiastica sepultura priuatur in cap. 1. De torneamentis. Sunt enim illa in quibus est probabile periculum, occasioq; mortis vel vulnerum: non vero illa quæ exercentur eo moderamine, quo cædes, & alia pericula vitantur. Talia enim, quantumuis mors aliquando casu sequatur, illicita non sunt, vt D. Thomas attingit 2. 2. quæst. 40. art. 1. in fine, & expressit Nauar. in cit. num. nono, & post ipsum Petrus à Nauar. in citato cap. 3. nu. 300. Hacq; ratione, à Ioanne XXII. in Extra. rag. vnica, De torneamentis, censentur torneamenta permilla esse, ob commune bonum: cui expedit talibus pugnis vmbatilibus, suos propugnatores exerceri. Dicitur quarto, ex condicōe, id est, ex pacto inuicem inito: quia conflictus quotidiani, qui nascuntur ex improuiso ac subito iræ feruore non sunt duella: vt nec quando quis defendit seipsum contra furem vel alium, propulsando iniuriam. Præterea additur, certo pugnantium numero constituto, vt duellum distinguatur à bello, in quo relinquitur liber certantium numerus.

Quod vltimo loco ponitur distinguit duellum à rixa, de qua in fine huius libri fitq; sine præmeditata iniuriacione ad pugnam. Ex eo autem licet deducere cum Thom. Sanchez in cit. cap. 39. nu. 28. duelli rationem contingere: si animo pugnandi vnus dicat alteri: veni, expectabo te in tali loco, alterque acceptet. Nam nihil ad duellum tunc apparet deesse, quam certum tempus. At non deest. Nam præsens, quod ex pacto illi constituitur, nõ minus est certum, quam tempus crastinum. Idem iudicium est si iniuria affe-